

εὐαρεστείται εἰς τὸν ὄλεθρον τῶν ἑαυτοῦ πλασμάτων, ὅς τις εἶναι ἄκαμptos εἰς συγχώρησιν καὶ τοῦ πλέον μικροῦ παραπτώματος, καὶ ἀρέσκειται νὰ βλέπῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μισῶσι καὶ νὰ κατατρέχουσιν ἀλλήλους. Οὕτω λοιπὸν ὁ φανατισμὸς εἶναι φρικώδης ὕβρις εἰς τὴν Θεότητα. Φανταζόμενος ὁ φανατικὸς ὅτι ἐκπληροῖ τὰ εἰς Θεὸν ἱερὰ καθήκοντα, τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἐκπληροῖ παρὰ τῆς ἑαυτοῦ φρενοβλαβείας τὰς παραλόγους ὁρμὰς.

Προδοσία.

Προδοσία εἶναι νὰ παραβῇ τις τὴν πίστιν, ἣν ὀφείλει νὰ φυλάττῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα αὐτοῦ, εἰς τὴν πατρίδα, εἰς τὸν φίλον, καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἐχθρόν. Ἡ ἀμοιβαία πίστις εἶναι μία ἐκ τῶν πρωτίστων βάσεων τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας· καὶ ὅς τις παραβαίνει αὐτὴν, ὁ τοιοῦτος εἶναι ἄτιμος, ἀπάνθρωπος καὶ κοινὸς ἐχθρὸς. Δὲν λέγω ἐνταῦθα προδοσίαν τὴν ἀνακάλυψιν τῶν κατὰ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας συνωμοσιῶν, καὶ ἄλλων τοιούτων ὀλεθρίων βουλευμάτων· μόνοι οἱ συνωμόται τῆς ἀδικίας ἤθελον ὀνομάσει προδοσίαν τοιαύτην σωτήριον ἀνακάλυψιν γινομένην ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Προδοσία εἶναι, ὡς εἵπομεν, ἡ παράβασις τῆς δικαίως καὶ νομίμως χρεωστουμένης πίστεως τῶν ὑπηκόων πρὸς τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν, τῶν πολιτῶν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πρὸς ἀλλήλους, εἰς τὰ κοινὰ καὶ νόμιμα συναλλάγματα καὶ συμφωνίας. Ἡ προδοσία αὕτη εἶναι τόσον θηριώδης καὶ βδελυρὰ, ὥς καὶ οἱ ὠφελοῦμενοι ἐξ αὐτῆς πρὸς τὸ πᾶρδν, δικαίως μισοῦσι καὶ τιμωροῦσι τὸν προδότην, ἀφοῦ ὑπηρετήσῃ αὐτούς. Μυρία παραδείγματα ἔχομεν τούτου· ἐνδοξότερον ὅμως καὶ συμφερότερον ἤθελεν εἶσθαι νὰ μὴ εὐρίσκη ποτὲ ἀγοραστὰς τὸ θηριον τοῦτο, ἀλλὰ Φαβρίκιους πάντοτε (1).

Ἐκδίκησις.

Ἡ ἐκδίκησις εἶναι πάθος ἐναντίον τῆς συγγνώμης, ἀποδιδούσα κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ, προσθέτουσα. Ὑπάρχουσι νόμοι τιμωρητικοὶ τῆς ἀδικίας· κατὰ δυστυχίαν ὅμως συμβαίνουσι περιστάσεις, ἐν αἷς τὰ ἀδικήματα δὲν ἔχουσιν ἄλλον μάρτυρα παρὰ αὐτὸν τὸν ἀδικοῦντα καὶ τὸν ἀδικούμενον· καὶ τότε ὁ ἀδικούμενος βλέπει ὅτι δὲν μένει, εἰ μὴ εἰς αὐτὸν, εἰ δυνατόν, νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἀδικοῦντα· πλὴν τότε ἐπειδὴ ὁ πᾶσχων αὐτὸς γίνεται καὶ δικαστής, εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιβάλῃ δικαίαν τὴν τιμωρίαν· διότι ὁ παθὼν νομίζει πάντοτε ἑαυτὸν ἐζημιωμένον περισσότερον παρ' ὅσον εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἡ ὁρ-

(1) Ὁ Φαβρίκιος ἐσταθῇ εἷς τῶν ἐνδοξοτέρων στρατηγῶν τῆς Ῥώμης καὶ διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ. Ὅτε ἐστρατοπέδευσε πλησίον τοῦ στρατεύματος τοῦ Πύρρου, ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ ἱατρὸς τοῦ Πύρρου, καὶ ὑπέσχετο νὰ φαρμακώσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Φαβρίκιος ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ ἀπανθρώπου καὶ ἀπίστου ἱατροῦ, ἀπέστειλεν αὐτὸν χειροδέσμιον πρὸς τὸν Πύρρον.